GU411_PART2_2_Layout 2 20/01/15 12:11 Página 41

Guix 411 | Gener 2015 | p. 41-45

EN LA PRÀCTICA

Ortografia

CM

Una proposta per millorar l'ortografia espanyola a través de la programació neurolingüística (PNL)

Rubén Períes, Héctor Ríos, Moisés Selfa

Aquest article recull les evidències obtingudes i l'anàlisi posterior en l'aplicació del mètode de programació neurolingüística (PNL) per a l'ensenyament de l'ortografia espanyola mitjançant la memòria visual. L'activitat va ser duta a terme en dues aules de tercer d'educació primària. S'hi presenta la metodologia utilitzada i els resultats obtinguts, per acabar amb una proposta de millora del mètode PNL.

PARAULES CLAU: ortografia espanyola, programació neurolingüística, memòria visual.

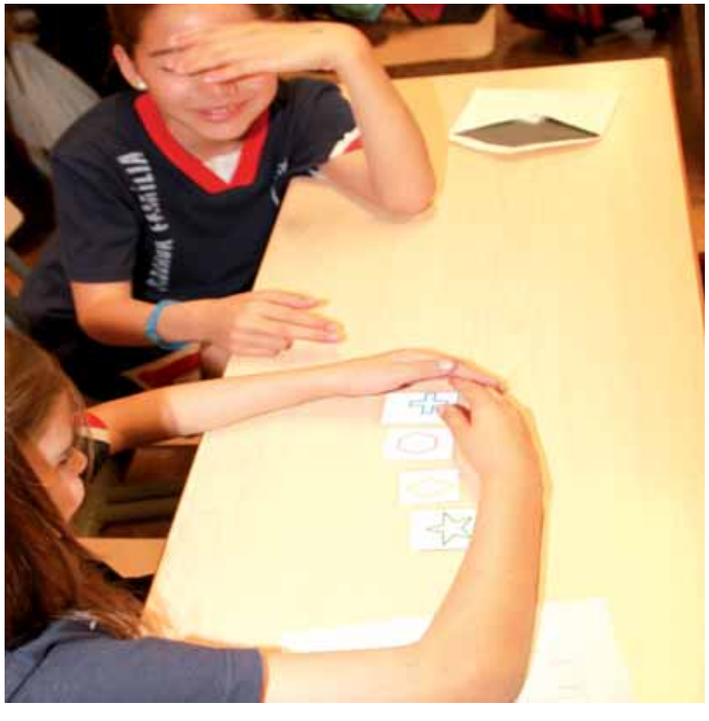

Períes, Ríos, Selfa

El mètode per memòria visual que presentem pretén treballar l'ortografia des d'un punt de vista alternatiu a l'habitual. D'aquesta manera, després d'analitzar la manera com les persones actuen enfront d'un problema ortogràfic, s'ha arribat a la conclusió que el mecanisme mental que apliquem per escriure una paraula correctament és la memòria visual. És a dir, quan tenim un dubte, recorrem a la imatge mental que hem elaborat d'aquella paraula per determinar si n'hem escrit les grafies correctament.

A més a més, s'ha comprovat que la memorització de les normes ortogràfiques no assegura el domini complet de l'escriptura d'una llengua, atès que moltes d'aquestes normes presenten excepcions i característiques arbitràries.

A diferència d'altres processos pedagògics centrats en els resultats, a la nostra

GU411_PART2_2_Layout 2 20/01/15 12:11 Página 42

EN LA PRÀCTICA

investigació, hi hem volgut destacar la importància del procés. Per aquest motiu, s'ha fet èmfasi en el recull d'evidències diàries, a fi de poder reflexionar sobre els processos que es produïen a l'aula i, d'aquesta manera, oferir una resposta millor en intervencions futures.

La nostra experiència

Al llarg de tres mesos, hem treballat en dues aules de tercer d'educació primària de contextos educatius diferents –si bé totes dues pertanyen a una mateixa zona geogràfica– de 23 i 19 alumnes. En totes dues, hi hem aplicat el mètode de programació neurolingüística (PNL).

Peries, Ríos, Selfa

Imatge 1. Calendaris que s'han seguit

El mecanisme mental que apliquem per escriure una paraula correctament és la memòria visual

A la imatge 1, es mostren els dos calendaris que s'han seguit. Cada color indica un dels onze passos que constitueixen el mètode PNL, tret del color gris, que representa els dies en què, a causa de diverses circumstàncies, no hem pogut realitzar les sessions.

L'objectiu del nostre treball no ha estat comparar els resultats entre les dues aules, sinó demostrar que el mètode és aplicable en diferents contextos:

- L'escola A és un centre educatiu que segueix un mètode pedagògic que es basa a ajudar l'estudiant a adquirir tradicionalment coneixements del currículum mitjançant diferents assignatures.
- L'escola B, en canvi, és un centre de creació nova i basa la seva pedagogia constructivista a proposar reptes a l'alumnat, a fi de capacitar-lo per adquirir coneixements de manera significativa.

El primer contacte amb els estudiants va consistir en l'explicació del projecte i a assegurar-nos que comprenguessin el concepte de memòria visual. Un cop assimilat aquest concepte, els estudiants van treballar per parelles el vocabulari cacogràfic mitjançant activitats que els van ajudar a enfortir la memòria visual i a integrar el mecanisme que utilitzen les persones per saber si una paraula està escrita correctament.

D'aquesta manera, es va començar amb figures geomètriques de colors, mitjançant les quals van realitzar activitats memorístiques. Un cop dominat l'exercici amb figures, van passar a treballar amb paraules utilitzant lletres de colors. Es va començar la seqüència amb paraules de dues lletres fins que van dominar-ne de quatre lletres (imatge 2, a la pàgina següent). Estaven barrejades entre elles i distribuïdes en diferents sobres numerats que l'alumnat triava aleatòriament. D'aquesta manera, ens vam assegurar que anessin incrementant el seu nivell de memòria visual i vam aconseguir que els infants hi haguessin de recórrer per completar l'activitat amb èxit.

Finalment, van treballar el vocabulari cacogràfic ajudant-se de sobres per facilitar el procés i organitzar-lo. En aquest punt del procés, cada estudiant disposava de quatre sobres numerats que li servien per fer un seguiment del seu aprenentatge.

A la nostra investigació, hi hem volgut destacar la importància del procés

GU411_PART2_2_Layout 2 20/01/15 12:11 Página 43

EN LA PRÀCTICA

Ortografia

CM

RESUM DE LES FASES DE LA PNL

1. Test: Pots millorar en ortografia? Es tracta de realitzar un test que els alumnes hauran de respondre d'acord amb el seu criteri, atès que parla de la concepció que tenen els infants del seu nivell d'ortografia.

2. Quin és el secret de tenir una bona ortografia? Hem de conscienciar el nostre alumnat sobre quin és el procés que seguim en escriure una paraula que ens dictin.

3. Avaluació prèvia: el teu punt de partida. La primera part consta d'un dictat de les 100 paraules més utilitzades de la llengua, és a dir, del vocabulari cacogràfic. La segona part consta de la realització d'un text de més de 400 paraules o de recuperar documents que sumin aquesta quantitat i veure tots els errors que hi ha.

4. Primer pas: què és la memòria visual. Dibuixar un logotip d'alguna marca o un personatge molt conegut. Cal fer partícip l'alumnat de tots els passos que seguirà durant el procés.

5. Segon pas: enfortir la memòria visual. Es tracta d'utilitzar figures geomètriques de colors per començar a desenvolupar la memòria visual.

6. Tercer pas: unir la memòria visual a les paraules. Es tracta d'utilitzar paraules amb lletres de colors per relacionar la memòria visual i els seus procediments amb les paraules.

7. Quart pas: dominar el vocabulari habitual. Els estudiants treballen el vocabulari cacogràfic específic mitjançant sobres que els ajuden a organitzar-se.

8. Cinquè pas: estratègia de consolidació. En aquest apartat, s'hi descriuen algunes activitats creatives que serviran perquè l'alumnat consolidi l'aprenentatge que ha estat assolint.

9. Sisè pas: recicla el teu propi vocabulari. Es tracta de recuperar documents, llibretes o arxius on hi hagi escriptura pròpia i anotar totes les paraules amb faltes d'ortografia que es van corregir quan va ser el moment. Aquestes paraules formaran el nou vocabulari cacogràfic per realitzar novament el quart pas.

10. Setè pas: la normativa més útil. En aquest pas, es facilita a l'alumnat la normativa més comuna adaptada.

11. Vuitè pas: avaluació final. Al darrer dels passos, es repeteix el procés seguit a l'avaluació prèvia i s'utilitza com a avaluació final.

Així doncs, si un alumne lletrejava correctament una paraula, aquesta es movia al sobre següent; si no era així, tornava al sobre inicial.

Un cop les paraules passaven del sobre tres al quatre, es consideraven apreses i es repassaven menys sovint.

Analitzem els resultats obtinguts

Evolució de l'escola A

En un primer cop de vista, s'observa que tots els estudiants han experimentat una millora més o menys gran en els resultats obtinguts. El nombre més baix d'encerts se situa en un 56,67% i el més alt, en un 95,53%.

Perles, Rios, Sella

Imatge 2. Treballant amb paraules amb lletres de colors

GU411_PART2_2_Layout 2 20/01/15 12:11 Página 44

EN LA PRÀCTICA

Quant a l'alumnat amb necessitats educatives especials, l'estudiant número 12 ha experimentat un augment considerable i, comparant-lo amb els resultats dels seus companys i companyes, considerem que l'activitat ha estat molt profitosa per a ell.

Així doncs, hem comprovat que el mètode és aplicable a l'alumnat que mostra dificultats en l'aprenentatge de continguts teòrics, atès que, en aquestes activitats, es potencien unes altres capacitats (quadre 1).

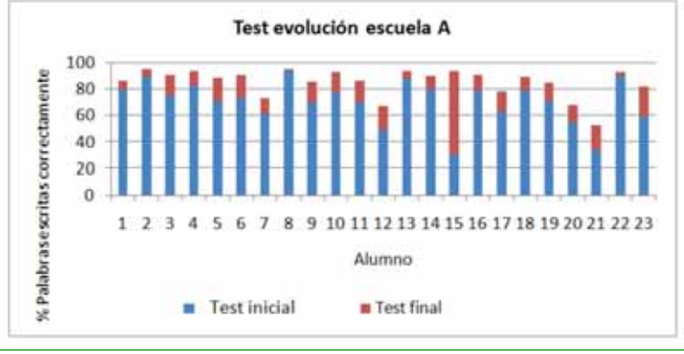

Quadre 1. Evolució experimentada pel grup d'estudiants de l'escola A abans i després de l'aplicació del procés

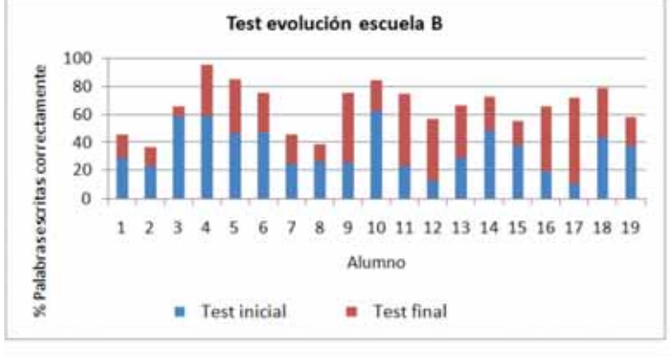

Quadre 2. Evolució experimentada pels estudiants de l'escola B abans i després de l'aplicació del procés

Evolució de l'escola B

Els resultats del test inicial sobre el domini ortogràfic de la llengua espanyola van ser baixos.

El que va obtenir l'estudiant 17 va ser el més reduït, perquè tenia poca confiança en ell mateix i es va estimar més no escriure paraules abans que cometre errors. La resta de casos està estretament vinculada amb el nivell habitual que mostraven, és a dir, els resultats més alts corresponen als estudiants més avantatjats; en canvi, els resultats més baixos corresponen als que mostraven més dificultats.

Per contra, el test final mostra una millora molt significativa en molts casos, com ara, per exemple, en el dels estudiants 4, 9, 11, 16 i 17. Podem dir sense cap mena de dubte que els resultats van millorar en tots els casos (quadre 2).

Cal destacar que els estudiants que van mostrar més interès en el projecte han estat els que han aconseguit els millors resultats, entre els quals trobem els números 4, 11, 16 i 17 citats més amunt.

Propostes de millora

A partir de la nostra experiència, mostrem algunes recomanacions que creiem que podrien ajudar els docents que vulguin realitzar aquest projecte.

GU411_PART2_2_Layout 2 20/01/15 12:11 Página 45

RECOMANACIÓ	RAÓ
> Realitzar l'avaluació prèvia (dictat de 100 paraules) en dos dies com a mínim.	> En una sola sessió, un dictat de 100 paraules cansa l'estudiant.
> Realitzar l'avaluació prèvia (dictat de 400 paraules) adaptada a l'edat i al nivell de l'aula.	> Seria difícil per a l'alumnat de primària. És preferible que sigui més curta o que aquestes 400 paraules les busquem en escrits de l'alumnat ja realitzats abans.
> No dedicar gaire temps a realitzar tots els passos previs.	> Així disposarem de més temps per treballar passos més importants, com ara el quart o el sisè.
> Dedicar un temps limitat a realitzar el segon i el tercer passos.	> Encara que hi hagi estudiants que no hagin aconseguit les marques necessàries, és millor que dediquin més temps al quart o al sisè pas, atès que, a part de treballar la memòria visual, també s'aturen en paraules més importants per a ells.
> Dedicar molt de temps al quart pas i portar un seguiment del procés de cada estudiant. Practicar dinàmiques que facin èmfasi en el treball col·laboratiu entre l'alumnat, perquè, malgrat les diferències, els infants puguin continuar treballant junts.	> En aquest pas, es farà visible la diversitat de manera més explícita. Cal procurar que els estudiants més avantatjats no s'avorreixin i que els que presenten dificultats no se sentin incapaços de dur a terme l'activitat. Per exemple: assignar el rol de mestre a l'estudiant avantatjat i d'alumne de l'anterior el que presenta dificultats, perquè el primer porti un seguiment del segon.
> Realitzar les activitats que es proposen al cinquè pas intercalades entre els altres passos. Cal presentar-les com a activitats lúdiques extraordinàries.	> Algunes de les activitats que es proposen no es poden realitzar a l'aula, però unes altres demanen més d'una sessió. Així doncs, aconseguirem que es puguin evadir de la monotonia que els pot representar el segon, el tercer, el quart i el sisè passos.
> La mateixa recomanació per al sisè pas que per al quart.	> Els mateixos motius que al quart pas.
> Fer el setè pas al llarg de tot el procés.	> Trencar amb la possible monotonia d'altres passos.

Quadre 3. Recomanacions

Les recomanacions se suggereixen per agilitzar-ne la dinàmica, millorar-ne els resultats i tractar la diversitat de l'alumnat. ■

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

GABARRÓ, D. (2011*a*): *Dominar la ortografía. Libro teórico*. Lleida. Boira.

— (2011*b*): *Dominar la ortografía. Guía didáctica*. Lleida. Boira.

— (2011*c*): *Dominar la ortografía. Cuaderno del alumnado*. Lleida. Boira.

EN LA PRÀCTICA

Ortografia

CM

HEM PARLAT DE:

- **Ortografia.**
- **Tècniques qualitatives.**

AUTORIA

Rubén Períes Castaño
Héctor Ríos García
Moisés Selfa Sastre
Universitat de Lleida
rubenxies@gmail.com
hectoreducacion@gmail.com
mselfa@didesp.udl.cat

Aquest article fou rebut a Guix. Elements d'Acció Educativa el mes de novembre de 2013 i acceptat el mes de desembre de 2013 per ser-hi publicat.